

سند راهبردی توسعه آموزش
عمومی قرآن کشور

مصوب جلسه ۳۸ مورخ ۱۳۹۶/۹/۱۱،
شورای توسعه فرهنگ قرآنی، شماره
ابلاغ: ۲۰۲۱۴ تاریخ ابلاغ: ۱۳۹۶/۱۲/۵

﴿ لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ
وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴾

آل عمران / ۱۶۴

خداوند بر مؤمنان منت نهاد هنگامی که در میان آنها، پیامبری از خودشان برانگیخت؛ که آیات او را بر آنها بخواند، و آنها را پاک کند و کتاب و حکمت بیاموزد؛ هر چند پیش از آن، در گمراهی آشکاری بودند.

با توکل بر خداوند متعال و با عزم ملی برای نیل به جامعه متمسک به قرآن و عترت و در راستای تحقق اهداف، سیاست‌ها و راهبردهای منشور توسعه فرهنگ قرآنی در حوزه تخصصی آموزش عمومی قرآن و اجرایی‌سازی جزء جیم ماده ۳۷ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و راهکار ۱-۳ سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و به منظور راهبری برنامه‌ها و فرایندهای آموزشی خواندن و درک مفاهیم و معارف قرآن که برای انس آحاد جامعه با قرآن و استفاده از آن ارائه می‌شود، «سند راهبردی توسعه آموزش عمومی قرآن کریم کشور» به پیشنهاد کمیسیون توسعه آموزش عمومی قرآن کشور، در جلسات ۲۷، ۳۱، ۳۴ و ۳۸ شورای توسعه فرهنگ قرآنی به ترتیب در تاریخ‌های ۱۳۹۴/۱۰/۵، ۱۳۹۵/۳/۲۲، ۱۳۹۵/۹/۱۳ و ۱۳۹۶/۹/۱۱ بررسی و به شرح زیر تصویب شد.

چشم انداز < دستیابی حداقل ۵۰ درصد نوجوانان و ۳۰ درصد جوانان و بزرگسالان جامعه به توانایی خواندن همراه با فهم و تدبر در قرآن و انس و بهره‌گیری از تعالیم آن در زندگی (درافق ۱۴۰۴)

اصول حاکم

۱. به کارگیری حداکثری ظرفیت‌های نظام آموزش رسمی کشور در تحقق اهداف آموزش عمومی قرآن کریم
۲. توسعه و مشارکت حداکثری نظام غیررسمی آموزش عمومی قرآن، هماهنگ با نظام رسمی
۳. تقدم تولید دانش و تأمین نیروی انسانی کارآمد مورد نیاز بر سایر فعالیت‌ها
۴. توجه به فضاسازی فرهنگی و انگیزش در مخاطبان در تمامی اقدامات و مراحل اجرای سند

اهداف

۱. دستیابی کلیه عوامل انسانی دست‌اندرکار آموزش عمومی قرآن به صلاحیت‌های عمومی و حرفه‌ای لازم تا پایان سال ۱۴۰۰
۲. تحقق تدریجی اهداف آموزش عمومی قرآن کشور^۱ در بروناد نظام آموزش و پرورش تا سال ۱۴۰۴
۳. استقرار سامانه‌ها و سازوکارهای اجرای طرح ملی حفظ قرآن کریم^۲ تا سال ۱۴۰۴
۴. اولویت یافتن آموزش عمومی قرآن در نظام آموزش رسمی و غیررسمی کشور و در میان خانواده‌ها تا سال ۱۴۰۴

< دبیر مجمع مشورتی شورای توسعه فرهنگ قرآنی: رضا سلامت پناه
< سرپرست دبیرخانه کمیسیون توسعه آموزش عمومی قرآن کریم: سالار عرفانی نسب

۱. مصوب جلسات ۱۹ و ۲۰ مورخ ۹۲/۲/۷ و ۹۲/۸/۴ شورای توسعه فرهنگ قرآنی
۲. مصوب جلسات ۲۵ و ۲۹ مورخ ۹۳/۱۲/۲ و ۹۴/۱۲/۱۵ شورای توسعه فرهنگ قرآنی

راهبردها و اقدامات ملی

راهبردهای این سند متناسب با زیرنظام‌های شش‌گانه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش از این قرار است:

راهبرد ملی ۱ ◀ استقرار نظام راهبری و مدیریت کلان فعالیت‌های آموزش عمومی

اقدام‌های ملی

۱. ایجاد و استقرار مرکز هماهنگی و توسعه آموزش عمومی قرآن کشور به عنوان دبیرخانه کمیسیون زیر نظر وزیر آموزش و پرورش و شناسایی و تأمین نیروی انسانی کارآمد لازم برای مرکز، از درون این وزارت جهت ایفای نقش راهبری اجرای سند (سال ۱۳۹۷)
۲. طراحی و استقرار سازوکارهای لازم جهت اجرایی‌سازی طرح ملی حفظ قرآن کریم در آموزش و پرورش (سال ۱۳۹۷)
۳. طراحی و استقرار سامانه هوشمند برنامه‌ریزی عملیاتی و نظارت بر اجرای سند در دبیرخانه کمیسیون (سال ۱۳۹۷)
۴. طراحی و اجرای برنامه‌های اشاعه و ترویج سند، اهداف مصوب آموزش عمومی قرآن و طرح ملی حفظ قرآن - (از سال ۱۳۹۷)
۵. طراحی و تدوین مقررات لازم برای اولویت‌یابی آموزش عمومی قرآن در نظام رسمی و غیررسمی و تسهیل اجرای سند و پیشنهاد آن به مراکز تصمیم‌گیری و نظارت بر اجرای آن پس از تصویب - (از سال ۱۳۹۷)

راهبرد ملی ۲ ◀ تقویت نظام تربیت معلم و تأمین منابع انسانی آموزش عمومی قرآن

اقدام‌های ملی

۱. حمایت از تشکیل شبکه و اجرای طرح‌های گفت‌وگومان‌سازی آموزش عمومی قرآن و اولویت‌بخشی آن در میان فعالان آموزش عمومی رسمی و غیررسمی

کشور (از سال ۱۳۹۷)

۲. طراحی برنامه تشویقی- اداری ارتقای صلاحیت‌های حرفه‌ای آموزش قرآن آموزگاران ابتدایی، دبیران قرآن، دینی و عربی متوسطه، مربیان تربیتی و سایر عوامل انسانی مرتبط با آموزش قرآن در کمیسیون و تصویب آن در مراجعه مرتبط در آموزش و پرورش (سال ۱۳۹۷) و اجرای آن (از ابتدای سال ۱۳۹۸)
۳. طراحی و اجرای برنامه توانمندسازی قرآنی مربیان مهدهای کودک و پیش‌دبستانی (از سال ۱۳۹۸)
۴. طراحی سازوکارهای تشویقی- اداری ارتقای قرآنی کلیه کارکنان آموزش و پرورش بر اساس اهداف آموزش عمومی قرآن کریم در کمیسیون و تصویب آن در مراجع مرتبط آموزش و پرورش و اجرای آن (سال ۱۳۹۸)
۵. طراحی، تصویب و پیاده‌سازی سازوکارهای لازم برای احراز شاخص‌های اهداف آموزش عمومی قرآن کریم و جذب استعداد‌های قرآنی در نظام‌گزینش دانشجویان دانشگاه فرهنگیان و دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی و همچنین داوطلبان استخدام آموزش و پرورش، با همکاری مشترک بخش‌های مرتبط در وزارت آموزش و پرورش و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (از سال ۱۳۹۸)
۶. طراحی، تصویب و اجرای برنامه تشویقی- اداری ارتقای قرآنی دانشجویان، اساتید و کارکنان دانشگاه فرهنگیان و مراکز حوزوی (از سال ۱۳۹۸)
۷. تدوین و تصویب دروس و محتوای قرآنی برای رشته‌های مرتبط و تأسیس رشته‌های تخصصی آموزش عمومی قرآن کریم در دانشگاه فرهنگیان و سایر مراکز دانشگاهی و حوزوی در مقاطع مختلف تحصیلی (از سال ۱۳۹۸)
۸. تدوین و اجرای ضوابط ارزیابی و طبقه‌بندی مربیان، معلمان و مدرسان

- تجربی آموزش عمومی قرآن در نظام غیررسمی کشور، توسط کمیسیون و تصویب در شورای توسعه فرهنگ قرآنی (سال ۱۳۹۸)
۹. طراحی و اجرای طرح تربیت مدرس آموزش عمومی قرآن برای تأمین نیروی توانمند مجری برنامه‌های تربیت معلم و مربی قرآن با اولویت اساتید حوزه و دانشگاه (از سال ۱۳۹۷)
۱۰. استانداردسازی و توسعه برنامه‌های آموزش آزاد تخصصی در حوزه آموزش عمومی قرآن براساس اهداف آموزش عمومی قرآن کشور و حمایت مالی و حقوقی از اجرای آن در مراکز مختلف دولتی، عمومی و مردمی (سال ۱۳۹۸)
۱۱. طراحی و اجرای طرح جامع شناسایی و آموزش افراد مستعد تربیت مربی، معلم و مدرس قرآن از میان طلاب، دانشجویان، کارکنان دستگاه‌ها و عموم مردم (از سال ۱۳۹۷)
۱۲. حمایت از راه‌اندازی و فعالیت مراکز آموزش آزاد تخصصی حوزه آموزش عمومی قرآن در استان‌ها به ویژه مناطق محروم (از سال ۱۳۹۸)
۱۳. طراحی و پیاده‌سازی نظام حمایت‌های اجتماعی برای فعالان آموزش عمومی قرآن کشور (از سال ۱۳۹۸)

راهبرد ملی ۳ < استقرار و توسعه برنامه درسی ملی آموزش عمومی قرآن در

بخش‌های دولتی و مردمی

اقدام‌های ملی

۱. سطح‌بندی اهداف آموزش عمومی قرآن و طراحی، تصویب و پیاده‌سازی نظام یکپارچه تعیین سطوح و مدارک آموزش عمومی قرآن کریم برای نظام رسمی و غیررسمی در کمیسیون (سال ۱۳۹۷)
۲. طراحی و استقرار سامانه آزمون استاندارد آموزش عمومی قرآن کشور در

سازمان سنجش آموزش کشور و لحاظ محتوای این آزمون به عنوان درس مستقل با ضرایب متناسب با گروه‌های مختلف در آزمون ورودی مقاطع مختلف تحصیلی مدارس علمیه، دانشگاه‌ها و آزمون‌های استخدامی دستگاه‌ها با همکاری وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، مدیریت حوزه‌های علمیه و سازمان امور اداری و استخدامی (از سال ۱۳۹۸)

۳. اجرای مطالعات جمعیت‌شناختی و تهیه اطلس جامع مخاطبان آموزش عمومی قرآن (سال ۱۳۹۷)

۴. به‌روزرسانی، استانداردسازی و جامعیت بخشی برنامه‌های آموزش عمومی قرآن کریم نظام رسمی و غیررسمی در مؤلفه‌های اهداف، محتوا، روش‌ها، رسانه‌ها، زمان، فضا و تجهیزات و ارزشیابی براساس به اهداف آموزش عمومی قرآن کشور (سال ۱۳۹۸)

۵. توسعه اجرای دوره‌های استاندارد آموزش عمومی قرآن برای کارکنان دستگاه‌های کشوری و لشکری، همراه با اعمال تشویقات اداری مناسب (از سال ۱۳۹۸)

۶. حمایت از برگزاری دوره‌های استاندارد آموزش عمومی قرآن برای اقشار مختلف اعم از سربازان، بانوان، ورزشکاران، هنرمندان، کارگران، زندانیان و خانواده‌های آنان به ویژه در اقشار و مناطق محروم کشور، خصوصاً با استفاده از ظرفیت‌های بخش غیردولتی (از سال ۱۳۹۸)

۷. طراحی و تصویب برنامه‌های درسی متناسب با پایه‌های مختلف تحصیلی با محوریت حفظ توأم با درک مفاهیم و معارف قرآن در راستای تربیت حافظ قرآن کریم (سال ۱۳۹۸)

۸. طراحی، تصویب، اشاعه و اجرای برنامه‌های آموزش قرآن انس محور

- برای مهدها و مراکز پیش دبستانی (از سال ۱۳۹۸)
۹. حمایت از تولید و انتشار مصحف‌های آموزشی متناسب با گروه‌های مختلف مخاطبان آموزش عمومی قرآن (از سال ۱۳۹۷)
۱۰. حمایت از اجرای برنامه‌های گفتمان‌سازی و جذب مخاطبان مختلف به آموزش عمومی قرآن و برنامه‌ریزی برای اشاعه محتوای آموزش عمومی قرآن در فعالیتهای تبلیغی ترویجی قرآنی با هماهنگی کمیسیون فعالیتهای تبلیغی ترویجی قرآنی (از سال ۱۳۹۷)
۱۱. طراحی و حمایت از برنامه‌های فرهنگ‌سازی و اولویت‌یابی آموزش عمومی قرآن در بین خانواده‌ها (از سال ۱۳۹۷)
۱۲. تصویب و استقرار سازوکارهای لازم برای ارتقای جایگاه درس قرآن و اولویت آن در برنامه درسی مدارس (از سال ۱۳۹۷)

راهبرد ملی ۴ ◀ ارتقای تأمین و تخصیص منابع مالی نظام آموزش عمومی قرآن کشور

اقدام‌های ملی

۱. تأمین منابع مالی مستقل برای اجرای طرح ملی حفظ قرآن در بودجه سنواتی کشور (از سال ۱۳۹۸)
۲. طراحی و پیاده‌سازی سازوکارهای افزایش مشارکت مالی مردمی در توسعه آموزش عمومی قرآن به ویژه برای مناطق محروم (سال ۱۳۹۷)
۳. استقرار نظام بودجه‌ریزی عملیاتی فعالیتهای آموزش عمومی قرآن در بخش‌های دولتی، عمومی و مردمی (سال ۱۳۹۷)
۴. تهیه و انتشار گزارش تفصیلی و تفکیکی تخصیص منابع مالی آموزش عمومی قرآن بابت اجرای برنامه‌های بخش‌های مختلف دولتی و مردمی از بودجه عمومی کشور به صورت سالانه (از سال ۱۳۹۷)

راهبرد ملی ۵ < توسعه فضا، تجهیزات و فناوری‌های آموزش عمومی قرآن

اقدام‌های ملی

۱. تسهیل و حمایت از راه‌اندازی و توسعه تدریجی مهدها و مراکز پیش دبستانی قرآنی انس محور در نظام رسمی و غیررسمی تا حداقل ۵۰ درصد تعداد آن در کشور (از سال ۱۳۹۷)
۲. تسهیل و حمایت از راه‌اندازی و افزایش مدارس تخصصی قرآنی با محوریت حفظ توأم با درک مفاهیم و معارف قرآن به ویژه در دوره متوسطه تا حداقل ۲۵ درصد مدارس کشور، بر اساس مصوبات شورای عالی آموزش و پرورش (از سال ۱۳۹۷)
۳. تسهیل و حمایت از راه‌اندازی و فعالیت مراکز و مؤسسات آموزش عمومی قرآن مردمی توسط افراد واجد شرایط به ویژه فرهنگیان با اولویت مناطق روستایی و عشایری (از سال ۱۳۹۸)
۴. تسهیل امکان استفاده مؤسسات مردمی قرآنی از فضاها و امکانات در اختیار آموزش و پرورش و سایر دستگاه‌های اجرایی، برای توسعه آموزش عمومی قرآن با اولویت کارکنان دستگاه‌ها و خانواده آنان (از سال ۱۳۹۸)
۵. تسهیل و حمایت از ایجاد کسب و کارهای مبتنی بر فناوری‌های نوین در حوزه آموزش عمومی قرآن با اولویت نخبگان و جوانان (از سال ۱۳۹۸)
۶. تسهیل و حمایت از شبکه‌سازی بخش‌ها، مراکز و مؤسسات فعال در آموزش عمومی قرآن کریم (از سال ۱۳۹۸)
۷. حمایت از تولید و عرضه کالاها و خدمات فرهنگی، هنری و رسانه‌ای مؤثر در ایجاد انگیزه و جذب اقشار مختلف به آموزش عمومی قرآن (از سال ۱۳۹۸)
۸. حمایت از تشکیل هسته‌های آموزش قرآن به ویژه حفظ قرآن در منازل، مساجد، حسینیه‌ها، بقاع متبرکه و پایگاه‌های بسیج (از سال ۱۳۹۷)

۹. تسهیل و حمایت از راه‌اندازی و توسعه مؤسسات مردمی آموزش تخصصی حفظ توأم با درک مفاهیم و معارف قرآن کریم در مناطق مختلف کشور (از سال ۱۳۹۷)
۱۰. حمایت از تولید و عرضه برنامه‌های جذاب آموزش عمومی قرآن در شبکه‌های مختلف رسانه ملی و راه‌اندازی شبکه‌های تخصصی آموزشی به ویژه در زمینه حفظ قرآن (از سال ۱۳۹۷)
۱۱. حمایت از تولید و عرضه برنامه‌های آموزش عمومی قرآن در فضای مجازی برای مخاطبان داخل و ایرانیان خارج از کشور

راهبرد ملی ۶ < توسعه مطالعات و پژوهش‌ها و ارتقای سازوکارهای ارزشیابی نظام

آموزش عمومی قرآن

اقدام‌های ملی

۱. تشکیل گروه‌های مطالعات و پژوهش‌های قرآن‌آموزی در پژوهشگاه‌ها و پژوهشکده‌های آموزش و پرورش (از سال ۱۳۹۸)
۲. اجرای مطالعات لازم برای پیگیری تحقق اهداف آموزش عمومی قرآن در برنامه و محتوای دروس مختلف دانش‌آموزان به ویژه عربی، دینی و فارسی (سال ۱۳۹۸)
۳. حمایت از برگزاری نشست‌ها، همایش‌های علمی، کرسی‌های نقد و بررسی و نظریه‌پردازی در حوزه آموزش عمومی قرآن کریم توسط مراکز علمی و پژوهشی مرتبط (از سال ۱۳۹۷)
۴. حمایت از تولید و انتشار مقالات و نشریات علمی ترویجی و علمی پژوهشی در حوزه آموزش عمومی قرآن (از سال ۱۳۹۷)
۵. حمایت از اجرای پایان‌نامه‌ها و تحقیقات دانشجویی و حوزوی در حوزه

آموزش عمومی قرآن (از سال ۱۳۹۷)

۶. تدوین و تصویب شاخص‌های توسعه نظام آموزش عمومی قرآن و تعیین سازوکارهای لازم برای ارزیابی فعالیت بخش‌های مختلف کشور (از سال ۱۳۹۸)

۷. طراحی و اجرای پیمایش ملی تحقق اهداف آموزش عمومی قرآن کشور برای اقشار مختلف به صورت دوره‌ای و پیمایش سالانه برونداد دوره‌های تحصیلی دانش‌آموزان (از سال ۱۳۹۸)

چارچوب نهادی و الزامات اجرایی

۱. مسئولیت سیاست‌گذاری کلان و ارزیابی و نظارت راهبردی بر اجرای سند و تصویب اقدامات جدید پیشنهادی کمیسیون بر عهده شورای توسعه فرهنگ قرآنی است.

۲. مسئولیت برنامه‌ریزی و هماهنگی، نظارت و ارزیابی عملیاتی و تدوین و تصویب سیاست‌های اجرایی، بر عهده کمیسیون توسعه آموزش عمومی قرآن کشور است.

۳. به منظور برنامه‌ریزی و پیگیری تحقق اقدامات سند، کارگروه‌های متناظر با راهبردهای سند توسط کمیسیون تشکیل می‌شود. کارگروه‌های تخصصی کمیسیون مسئولیت نظارت و ارزیابی برنامه‌های اجرا شده توسط دستگاه‌های اجرایی را در چارچوب این سند برعهده دارند و دستگاه‌های مشارکت‌کننده موظفند در دوره‌های یک‌ساله، نتایج حاصل از اجرای برنامه‌ها را به کمیسیون گزارش کنند.

۴. کلیه دستگاه‌های دولتی، نهادهای عمومی و همچنین مؤسسات و نهادهای مردمی مورد حمایت، موظف به همکاری با دبیرخانه کمیسیون تخصصی در اجرای سند می‌باشند.

۵. دبیرخانه کمیسیون موظف است حداکثر ظرف مدت ۶ ماه پس از ابلاغ سند، جزئیات اقدام‌های ملی را در قالب شناسنامه اقدام شامل: تعیین دستگاه‌های مسئول و همکار، افق زمانی، اهداف کمی، شاخص‌های عملکردی، الزامات و سایر توضیحات مورد نیاز اقدام، با همکاری دستگاه‌های مربوط تدوین کند. شناسنامه‌های اقدام پس از تصویب در کمیسیون با امضای رئیس کمیسیون به دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط ابلاغ می‌شود.
۶. مسئولیت بررسی برنامه‌های حوزه آموزش عمومی قرآن دستگاه‌ها و نهادهای مختلف دولتی، عمومی و مردمی برای استفاده از اعتبارات اجرای منشور توسعه فرهنگ قرآنی و نظارت عام و مرحله‌ای بر اجرای آن، بر عهده کمیسیون است.
۷. کمیسیون موظف است گزارش سالانه وضعیت آموزش عمومی قرآن کشور را به شورای توسعه فرهنگ قرآنی ارائه نماید.

سند راهبردی توسعه آموزش عمومی قرآن کشور مشتمل بر ۴ اصل، ۴ هدف، ۶ راهبرد و ۵۲ اقدام ملی به پیشنهاد کمیسیون توسعه آموزش عمومی قرآن کشور در جلسه ۳۸ مورخ ۱۳۹۷/۹/۱۱ شورای توسعه فرهنگ قرآنی به تصویب رسید و از تاریخ ابلاغ لازم‌الاجرا است و پس از ۳ سال قابل بازنگری و به‌روزرسانی می‌باشد.